

Atrof-muhitni asrash va ekologik barqarorlikni ta'minlash muammolari

Muhammaddilyor Diyorbek o'g'li Uzoqjonov

Andijon davlat universiteti

Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova

Andijon davlat chet tillari instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va tabiat resurslaridan oqilona foydalanish masalalari keng yoritilgan. Insoniyat taraqqiyoti bilan bir qatorda yuzaga kelayotgan ekologik muammolar, global isish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash, energiya samaradorligini oshirish hamda yashil iqtisodiyot tamoyillari haqida ilmiy asoslangan fikrlar bayon etilgan. Shuningdek, ekologik madaniyat va aholi ongini oshirishning ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: ekologiya, atrof-muhit, barqaror rivojlanish, chiqindilar, global isish, yashil iqtisodiyot, ekologik madaniyat

Problems of environmental protection and ensuring ecological sustainability

Muhammaddilyor Diyorbek oglu Uzoqjonov

Andijan State University

Makhliyokhon Madaminjonovna Mirzakarimova

Andijan State Institute of Foreign Languages

Abstract: This article broadly covers the issues of environmental protection, ensuring ecological sustainability and rational use of natural resources. Scientifically based ideas are presented about environmental problems that arise along with human development, global warming, waste reduction and recycling, increasing energy efficiency and the principles of a green economy. The importance of environmental culture and raising public awareness is also considered.

Keywords: ecology, environment, sustainable development, waste, global warming, green economy, ecological culture

XXI asrda insoniyat oldida turgan eng muhim masalalardan biri bu atrof-muhitni asrash va ekologik barqarorlikni ta'minlashdir. So'nggi o'n yilliklarda texnologiyalar, sanoat va urbanizatsiya jadal rivojlanib borayotgan bir vaqtda, tabiatga bo'lgan bosim

ham keskin ortib bormoqda. Bu esa global isish, havoning ifloslanishi, suv tanqisligi va biologik xilma-xillikning kamayishiga olib kelmoqda.

Ekologik muammolar inson faoliyatining bevosita natijasi hisoblanadi. Inson o'z hayotini qulaylashtirish maqsadida resurslardan ortiqcha foydalanadi, lekin ularning tiklanish jarayonini e'tiborga olmaydi. Shu sababli bugungi kunda energiya manbalarining tugashi, o'rmonlarning kamayishi, atmosfera qatlamining ifloslanishi kabi muammolar jiddiy tus olmoqda.

Global isish eng xavfli ekologik muammolardan biridir. Odamlarning sanoat faoliyati, transport vositalarining ko'payishi va uglerod gazining ko'tarilishi natijasida Yer harorati o'rtacha 1,2°C ga oshgan. Bu esa iqlim o'zgarishlariga, qurg'oqchilik, muzliklarning erishi va dengiz sathining ko'tarilishiga olib kelmoqda. Olimlarning fikricha, agar bu jarayon davom etsa, XXI asrning oxiriga kelib dunyoning ayrim hududlari yashash uchun yaroqsiz holga keladi.

Atrof-muhitni asrashning eng muhim yo'nalishlaridan biri bu chiqindilarni kamaytirish va ularni qayta ishlashdir. Bugungi kunda dunyo bo'yicha har yili 2 milliard tonnadan ortiq maishiy chiqindilar hosil bo'ladi. O'zbekiston Respublikasida ham ushbu sohada muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. 2021-yilda "Chiqindilar to'g'risida"gi yangi qonun qabul qilinib, qayta ishlash korxonalari faoliyatini qo'llab-quvvatlash choralari ko'rildi.

Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi ekologik barqarorlikni ta'minlashning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Bu model iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda, atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga qaratilgan. Yashil energetika, qayta tiklanuvchi manbalar - quyosh, shamol, suv energiyasi - kelajakda energiya xavfsizligini ta'minlaydi va ekologik zararlarni kamaytiradi.

Ekologik madaniyatni shakllantirish ham ekologik muhofazaning ajralmas qismi hisoblanadi. Har bir fuqaro atrof-muhitga nisbatan mas'uliyatli bo'lishi, chiqindilarni to'g'ri ajratish, energiyani tejash va suvdan oqilona foydalanish odatini shakllantirishi lozim. Ta'lim muassasalarida ekologik ta'limni kuchaytirish, bolalarda tabiatga muhabbat va javobgarlik hissini uyg'otish - barqaror rivojlanishning garovidir.

O'zbekiston Respublikasi ham ekologik siyosatni faol amalga oshirmoqda. 2019-yilda "Atrof-muhitni muhofaza qilish" va "Yashil makon" dasturlari qabul qilindi. Ushbu tashabbuslar doirasida daraxt ekish aksiyalari, chiqindilarni qayta ishlash tizimini rivojlantirish, energiya tejankor texnologiyalarni joriy etish ishlari amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari, xalqaro hamkorlik ham ekologik muammolarni hal etishda muhim ahamiyatga ega. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, YuNESKO, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti va boshqa xalqaro institutlar global ekologik strategiyalarni ishlab chiqish orqali davlatlarni barqaror rivojlanishga undamoqda. O'zbekiston ham Parij

iqlim bitimiga qo'shilib, uglerod chiqindilarini kamaytirish bo'yicha majburiyat olgan.

Ekologik muammolarni hal etishda texnologiyalar ham muhim rol o'ynamoqda. Sun'iy intellekt, raqamli monitoring tizimlari va dron texnologiyalari orqali havoning sifati, suv resurslari va chiqindilar nazorat qilinmoqda. Masalan, sun'iy intellekt yordamida yashil hududlar maydoni aniqlanib, ularning holati tahlil qilinmoqda.

Shu bilan birga, ekologik barqarorlik nafaqat hukumat, balki butun jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Har bir shaxs, tashkilot va korxona o'z ekologik izini kamaytirish uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olishi kerak. Faqat shundagina biz kelajak avlodlar uchun toza havo, musaffo suv va yashil sayyorani saqlab qolishimiz mumkin.

Xulosa qilib aytganda, atrof-muhitni asrash va ekologik barqarorlikni ta'minlash insoniyatning eng muhim vazifalaridan biridir. Har bir davlat, har bir fuqaro va tashkilot bu yo'nalishda faol harakat qilishi lozim. Yashil iqtisodiyotga o'tish, energiyani tejash, chiqindilarni kamaytirish va ekologik ta'limni kuchaytirish orqali biz barqaror kelajak sari intilishimiz mumkin. Tabiatni asrash - bu faqat majburiyat emas, balki har bir insonning hayotiy qadriyati bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Madaminjonovna, Makhliyokhon, and Muhammaddilyor Uzoqjonov. "The possibilities of solving environmental problems through technology." *Academic Journal of Science, Technology and Education* 1.7 (2025): 11-15. <http://integrumpublication.org/index.php/ajste/article/view/86>
2. Muhammaddilyor Diyorbek o'g'li Uzoqjonov, & Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova. (2025). Zamonaviy texnologiyalarning atrof-muhitga ta'siri . *Science and Education*, 6(11), 281-284. <https://opendscience.uz/index.php/sciedu/article/view/8097>
3. Mirzakarimova, M., & Uzoqjonov, M. (2025). Information security in information-communication technologies. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(6), 8-11. <https://integrumpublication.org/index.php/ajste/article/view/62>.
4. Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova, & Muhammaddilyor Diyorbek o'g'li Uzoqjonov. (2025). Zamonaviy axborot texnologiyalariga o'tishda axborot xavfsizligi . *Science and Education*, 6(10), 89-93. Retrieved from <https://opendscience.uz/index.php/sciedu/article/view/7959>.
5. Madaminjonovna M. M. Umumta'lim fanlarini tadbirkorlikka yo 'naltirib o'qitish tizimi //Science and Education. - 2020. - T. 1. - №. 4. - C. 97-103.

6. Mirzakarimova M., Uzoqjonova M. EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYANI TAKOMILASHTIRISH OMILLARI //Farg'ona davlat universiteti. - 2024. - №. 3. - C. 42-42.

7. Zamonaviy sharoitlarda umumta'lim M. M. M. fanlarini tadbirkorlikka yo'naltirib o'qitish tizimi //Science and Education. - 2020. - T. 1. - №. 4. - C. 216-222.

8. Yegeubayeva, S. , Karimberdievna, A. F. , Kunakbayev, A. , Sherzod, R., Munajat, B., Guzal Faxritdinovna, S., Omonov, B., Khakimboy ugli, B. O., Makhliyokhon, M., Anvarjon, K., Sapaev, I., Azamovna, M. M. and Makhamadovich, K. R. (2024). The Effect of Copper Oxide Nanoparticles on Hepatic and Renal Toxicity in Domestic Rabbits. Journal of Nanostructures, 14(1), 150-155. doi: 10.22052/JNS.2024.01.

9. МИРЗАКАРИМОВА М. М. ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙУНАЛТИРИБ УЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ. - 2022.

10. Madaminjonovna M. M. et al. ECOLOGICAL-VALEOLOGICAL CULTURE IN THE" MAN-NATURE-SOCIETY" SYSTEM //Web of Teachers: Inderscience Research. - 2024. - T. 2. - №. 5. - C. 51-55.

11. Mirzakarimova M. CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O'QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATION METOD VA VOSITALAR //Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi. - 2023. - №. 6. - C. 410-415.

12. Mirzakarimova M. M. et al. Scientific and pedagogical activity of Imam al Bukhari //Science and Education. - 2023. - T. 4. - №. 12. - C. 321-324

13. Mirzakarimova M. M. et al. "Avesto" va pedagogik fikrlar rivoji //Science and Education. - 2024. - T. 5. - №. 2. - C. 224-228.

14. Mirzakarimova M. M. et al. Pedagogik mahoratning shakllanishi va rivojlanishi //Science and Education. - 2024. - T. 5. - №. 3. - C. 264-269.

15. Mirzakarimova M. M. et al. O'qituvchining muomala madaniyati //Science and Education. - 2024. - T. 5. - №. 4. - C. 278-282.

16. MADAMINJONOVNA M. M. XORIJIY TILLARNI TADBIRKORLIKKA YO'NALTIRIB O'QITISHNING DIDAКТИK ASOSLARI //Nova. Pub. - 2022. -C. 1-128.

17. Mirzakarimova M. M., Uzoqjonova M. D. Q. O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o'rganish va bartaraf qilish //Science and Education. - 2023. - T. 4. - №. 11. - C. 78-83.

18. Мирзакаримова М. М. Умумтаълим фанларини тadbirkorlikka йўналтириб ўқитиш тизими //Science and Education. - 2020. - T. 1. - №. 4. - C. 97-103.

19. Mirzakarimova M. EFFECTIVENESS OF STUDENTS' ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES // Академические исследования в современной науке. - 2023. - Т. 2. - №. 8. - С. 92-94.

20. Madaminjonovna M. M. Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies // International Journal of Human Computing Studies. - 2023. - Т. 5. - №. 3. - С. 15-17.

21. Mirzakarimova M. M. The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes // Telematique. - 2022. - С. 7128-7131.

22. Мирзакаримова М. М. Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими // Science and Education. - 2020. - Т. 1. - №. 4. - С. 216-222.

23. Мирзакаримова М. М. ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY // INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL "INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY. - 2020. - Т. 1. - №. 1. - С. 63-65.